

Stenografični zapisnik

trinajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 16. oktobra 1888.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Josip Poklukar. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Jakob Missia, baron Oton Apfaltrern, dr. Gustav Mauer, baron Alfons Zois.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XII. deželno-zborske seje 13. oktobra 1888.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Stari trg pri Poljanah, da se za pravosodne posle ondi uvedo uradni dnevi.
4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Velike Lašče za dovoljenje 41% doklade na neposrednje davke za leti 1889. in 1890.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji faranov Št. Vidskih pri Zatičini za uvrstitev cestne proge Glogovica-Št. Vid - Sv. Rok med okrajne ceste.
6. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona, s katerim se preneja § 5. zakona dné 13. junija 1882. l., dež. zak. št. 25, l. 1886., ob odkupu posestev se držečih novčih in prirodninskih davčin za cerkve, župnije in njih organe (k prilogi 60.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi občinske ceste iz Bleda do Zaspega med okrajne ceste (k prilogi 61.).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učiteljske udove Ane Juh za denarno podporo.
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji slovenskega dramatičnega društva v Ljubljani za podporo.

Stenographischer Bericht

der dreizehnten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 16. Oktober 1888.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: K. k. Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Otto Baron Apfaltrern, Dr. Gustav Mauer, Alfons Baron Zois.

Tagesordnung:

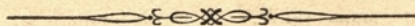
1. Lesung des Protokolls der XII. Landtagsitzung vom 13. Oktober 1888.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Altenmarkt bei Pölland um Einführung von Amtstagen für Rechtsgeschäfte dortselbst.
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Großlaßitz um Bewilligung einer 41% Umlage auf die direkten Steuern für die Jahre 1889 und 1890.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Pfarrinsassen von St. Veit bei Sittich um Einreihung der Straßenstrecke Glogowitz - St. Veit - St. Rochus unter die Bezirksstraßen.
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, wodurch § 5 des Gesetzes vom 13. Juni 1882, L. G. B. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgipigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe abgeändert wird (zur Beilage 60).
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Einreihung der von Velbes nach Asp führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 61).
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Lehrerswitve Anna Juh um Unterstützung.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des slovenischen dramatischen Vereines in Laibach um Subvention.

10. Ustno poročilo finančnega odseka o raznih peticijah, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade na žganje.
11. Priloga 63. Poročilo finančnega odseka o samostalnem predlogu gg. poslancev Viljema Pfeiferja in Franca Šukljeja in družnikov z načrtom zakona, s katerim se prenaša § 2. deželnega zakona 5. avgusta 1887. l., dež. zak. št. 24, o samostojni deželni nakladi na porabo žganih opojnih pijač in o raznih dotičnih peticijah (k prilogi 36.).
12. Ustno poročilo finančnega odseka o zakupu deželne naklade na žgane opojne tekočine za leto 1888. (k prilogi 57.).
13. Priloga 64. Poročilo finančnega odseka o vladni predlogi z načrtom zakona, s katerim se izdajajo na podstavi zakona z dné 17. junija 1888. leta, drž. zak. št. 99, določila o plačilu za verski pouk po javnih ljudskih šolah (k prilogi 40.).

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über verschiedene Petitionen um Aufhebung der Landesaufgabe auf Branntwein.
11. Beilage 63. Bericht des Finanzausschusses über den selbstständigen Antrag der Herren Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Franz Šuklje und Genossen mit dem Entwurfe eines Gesetzes, womit § 2 des Landesgesetzes vom 5. August 1887, L. G. B. Nr. 24, betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesaufgabe auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken, abgeändert wird, und über mehrere diesbezügliche Petitionen (zur Beilage 36).
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses in Betreff Verpachtung der Landesaufgabe auf gebrannte geistige Flüssigkeiten für das Jahr 1888 (zur Beilage 57).
13. Beilage 64. Bericht des Finanzausschusses über die Regierungsvorlage eines Gesetzentwurfes, mit welchem auf Grund des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R. G. B. Nr. 99, Bestimmungen über die Entlohnung des Religionsunterrichtes an den öffentlichen Volksschulen getroffen werden (zur Beilage 40).

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Min. vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XII. deželno-zborske seje 13. oktobra 1888.**1. Lesung des Protokollses der XII. Landtags-sitzung vom 13. Oktober 1888.**

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik XII. seje v nemškem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der XII. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku zadnje seje?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam torej, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Izročam sledeče prošnje:

Županstvo občine Velika Loka prosi podpore za napravo vodnjaka.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dalje v imenu deželnega odbora izročam:

Ušeničnik Franziska, Oberlehrerswitwe, bittet um nachträgliche Anweisung ihrer Pension pro Juli, August und September 1888.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dalje predlaga gospod poslanec baron Schwegel:

Gemeinde Neumarkt und Consorten bitten um einen Landesbeitrag für den Ausbau der Localeisenbahn Neumarkt-Krainburg.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dalje predlagam jaz sledečo ponudbo:

Luka Robič, c. kr. davčni nadzornik, ponuja svoj rokopis gledé uravnave zemljiškega davka.

Ker je ta stvar v prvi vrsti gospodarstvene stroke, predlagam, da se izroči upravnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospod poslanec dr. Mosché predlaga:

Josef Victor Witthalm, Besitzer des Coliseums in Laibach, bittet um Auflassung der auf diesem Terrain

haftenden Servitutsrechte und um Ertheilung der bezüglichen Lösungsquittung.

(Izroča se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo županstva v Trebnem za podporo za razširjenje ljudske šole.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Preidemo torej k 3. točki dnevnega reda. Gospod poročevalec Hren bo poročal.

3. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Staritrgr pri Poljanah, da se za pravosodne posle ondi uvedó uradni dnevi.**3. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Altenmarkt bei Pölland um Einführung von Amtstagen für Rechtsgeschäfte dortselbst.****Poročevalec Hren:**

Slavni zbor! Občina Staritrgr pri Poljanah Črnomaljskega okraja se je obrnila do deželnega zbora s prošnjo, naj bi se pripomoglo, da se v njenem obsegu in sicer v Staremtrgu ali na drugem mestu v obsegu imenovane občine ustanové sodni uradni dnevi (Amtstage) namreč na tak način, da namestu, da bi posamezni občani, ki imajo pri sodišči kaj opraviti, zahajali daleko do svojega sodišča v Črnomelj, prihaja ob določenih dnevih okrajni sodnik ali kak drug sodni uradnik za izvršitev sodnih poslov v imenovano občino in da bi se tam opravljali posli ravno tako, kakor pri sodišči samem. Taka uredba sodnega poslovanja pa ni nepostavna in nemogoča; kajti, da bi se bilo od več strani izjavljenim željam ustreglo, je ministerstvo pravosodja odredilo z odlokom 21. februarja 1867, št. 2161, da se smejo v svrhu zlagljanja uradovanja za take občine, ki so od sodišč neprimerno oddaljene, osnovati sodni uradni dnevi. Sklepanje o takih osnovah pripada po imenovanu naredbi višjim deželnim sodiščem. Tudi pri nas na Kranjskem taka uredba sodne uprave ni popolnoma neznana, kajti, kakor se častiti gospodje spominjate, osnovani so bili tudi pri nas taki uradni dnevi svoj čas na dveh krajih; ko se je namreč l. 1867 sodišče izmaknilo iz Postojne in — ako se ne motim — tudi iz Kostanjevice, osnovali so se bili na imenovanih mestih enaki uradni dnevi.

Predležča prošnja se je zdela upravnemu odseku zares utemeljena, ako se pomisli, da je občina, kakor pravijo prosilci, po 30—40 kilometrov oddaljena od Črnomlja in torej vsaka pot k sodišču za stranke ne samo jako zamudna, ampak tudi s precejšnjimi troški združena, kateri troški se v prošnji proračunajo na 5.000 gld.

Ko bi slavni zbor imel sam pravico sklepati o tej stvari, bil bi že upravni odsek sam priporočal, naj se prošnja usliši; ker to pa ne spada v naš delokrog, ne ostaja drugega, nego da se ta prošnja izroči visoki c. kr. vladi, da jo, če mogoče, usliši. To je smatral upravni odsek tembolj opravičeno, ker je bilo okrajno sodišče do l. 1850 ustanovljeno v Poljanah, in se je šele takrat v Črnomelj preselilo. Ker so pa prosilci, kakor pravijo, bili izročili enako prošnjo že pred dvema letoma okrajnemu sodišču v Črnomlju, pa do danes še niso dobili nikake rešitve in nikakega odgovora; zato je upravni odsek smatra za primerno, naj se prošnja izroči slavni vladi, zato je predlaga:

Slavni zbor naj sklene:

„Prošnja občine Stari Trg, okraja Črnomajlskega, da se v njenem obsegu za pravosodne opravke uvedo uradni dnevi, se odstopi c. kr. vladi s toplim priporočilom za blagovoljno uvažanje.“

(Obvelja. — Angenommen.)

4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Velike Lašče za dovoljenje 41% doklade na neposrednje davke za leti 1889 in 1890.

4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Großlaßitz um Bewilligung einer 41% Umlage auf die direkten Steuern für die Jahre 1889 und 1890.

Poročevalec ces. svét. Murnik:

Slavni zbor! Upravni odsek se je posvetoval v prošnji, katero je do slavnega zbora poslal gospod župnik Velikolaški. V tej se omenja, da sta se v Velikih Laščah l. 1877. napravila dva nova zvonika, na katerih je še sedaj 3.478 gld. 29 kr. dolga; dalje se omenja, kako se je naredil ta dolg, zakaj je šele tako pozno na dan prišla stvar, o katerej prej dotičniki niso vedli. Vsled tega so nastopili ono pot, ki je edino prava in ki iz zadrege pomagati more, namreč konkurenčno obravnavo, na podlagi katere je faranom plačati dolg. Da bi se to moglo zgoditi, prosijo razun gospoda župnika tudi župani 4 občin, namreč občine Velike Lašče, Lužarje, Sv. Gregorja in Turjaške, naj bi se dovolilo za dve leti pobiranje 41% doklada k vsem direktnim davkom. Davki znašajo 4.254 gld. 09 kr. Ker pa vsa ta stvar po sedaj veljavnem zakonu ne spada v področje slavnega zbora, temveč v področje deželne odbora in ker je v prošnji nekoliko premalo dokazano, da se je to tudi v resnici v posameznih občinah sklenilo in da so ti sklepi pravomočni, predlaga upravni odsek:

Slavni zbor naj sklene:

„Prošnja se izroča deželnemu odboru v primerno rešitev.“

(Obvelja. — Angenommen.)

5. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji faranov Št. Vidskih pri Zatičini za uvrstitev cestne proge Glogovica-Št. Vid - Sv. Rok med okrajne ceste.

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Pfarrinsassen von St. Veit bei Sittich um Einreihung der Straßenstrecke Glogowitz-St. Veit-St. Rodhus unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! Poročati mi jo o prošnji faranov Št. Vidskih pri Zatičini za uvrstitev cestne proge Glogovica-Št. Vid-Sv. Rok med okrajne ceste. Dotična proga se odcepi od državne ceste pri Glogovici in gre potem skozi Št. Vid in se stika pri Sv. Roku zopet z državno cesto. Prosilci utemnjujejo svojo prošnjo s tem, da dotične občinske ceste ne rabijo samo Št. Vidčani, ampak vsa nad 5.600 prebivalcev broječa fara, ki plačuje $\frac{1}{3}$ davkov tega okraja. Dalje navajajo, da je nad 500 prebivalcev v Št. Vidu, da imajo mnogo trgovcev, obrtnikov in 5 dobro obiskanih sejmov, da je vsa proga 2 km dolga, da bi morali to progo vzdrževati tudi vasi Petrušnja Vas, Pristavlja Vas in Dol pri Gradišči, da pa vsled prepira med županom in temi vasmu iste ne storé ničesar, ampak Šent-Vidčani morajo sami opravljati cesto. Že lanskega leta se je izročila taka prošnja in odstopila v seji dné 12. decembra 1887 deželnemu odboru z naročilom, da razmere občinske ceste z Glogovice čez Šent Vid do Sv. Roka dá preiskati gledé vprašanja, je-li gledé svojega prometnega pomena pripravna za uvrstitev med okrajne ceste, in da o tem vprašanji poroča deželnemu zboru, oziroma predloge stavi v prihodnjem zasedanju.

Te poizvedbe se doslej še niso vršile, pa niso toliko potrebne za presojo pripravnosti te ceste, da se uvrsti med okrajne ceste in bi se stvar s tem, ako storimo enak sklep kakor lanskega leta, zopet zavlekla za eno leto. Proga je nekaterim gospodom upravnega odseka dobro znana in lahko presojujejo, ali je dovelj prometa, kakor se zahteva za navadne okrajne ceste. Važnejša je nego marsikatera druga okrajna cesta, v dovelj dobrem stanu in gotovo širja, nego marsikatera druga. Vzdrževanje ne bi bilo tako drago, ker ni mostov ali drugih objektov, ki bi se težko vzdrževali. — Opomniti je še, da ima Zatiški okraj jako nizko cestno doklado, tako da to malo progo prav lahko prevzame v svoje oskrbovanje. S tem bi tudi ponehal prepir med županstvom in Zatiško občino. Iz teh razlogov nasvetuje upravni odsek:

Slavni zbor naj sklene:

1. V cestnem okraji Zatiškem se nahajajoča občinska cesta, katere se pri Glogovici odcepi od državne ceste ter gre čez Št. Vid do Sv. Roka, kjer se stika zopet z državno cesto, — uvrsti se med okrajne ceste.

2. Deželnemu odboru se naroča, da v smislu § 19. cestnega zakona z dné 5. marca 1873 po do-

govoru z dotičnimi oblastvi zadobi Najvišje potrjenje tega sklepa in potem pravočasno potrebno ukrene, da okrajni cestni odbor Zatiški prevzame to cesto v svojo oskrbo in jo primerno vzdržuje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Die im Straßenbezirke Sittich vorkommende, bei Glogowitz von der Reichsstraße abzweigende, über St. Veit führende und bei St. Rochus wieder in die Reichsstraße einmündende Gemeindestraße wird in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht.

2. Der Landesauschuß wird beauftragt, nach Vernehmung der einschlägigen Behörden im Sinne des § 19 des Straßengesetzes vom 5. März 1873 die Allerhöchste Sanction dieses Beschlusses zu erwirken und wegen Übernahme der Straße in die Obsee des Bezirksstraßenausschusses Sittich und der entsprechenden Erhaltung derselben das Erforderliche rechtzeitig zu veranlassen.

(Oba predloga obveljata brez debate. — Beide Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

6. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona, s katerim se prenareja § 5. zakona dné 13. junija 1882. l., dež. zak. št. 25 l. 1886., ob odkupu posestev se držečih novčnih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe (k prilogi 60.).

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, wodurch § 5 des Gesetzes vom 13. Juni 1882, L. G. B. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgiebigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe abgeändert wird (zur Beilage 60.).

Poročevalec Višnikar:

Poročati mi je dalje v imenu upravnega odseka o načrtu zakona, s katerim se prenareja § 5. zakona dné 13. junija 1882. l., dež. zak. št. 25 l. 1886., ob odkupu posestev se držečih novčnih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.

Že lanskega leta in sicer v zadnjem zasedanju dné 5. januarja 1888 je slavní zbor sprejel načrt zakona, s katerim se prenarejajo §§ 5., 12. in 13. ravnó omenjenega zakona. Ta zakon pa ni dobil Najvišjega potrjenja in sicer zaradi spremembe § 13. Deželni odbor je predložil torej drugi načrt, ki spreminja § 5., in proti kateremu tudi ministerstvo ni nič ugovarjalo. Ta sprememba zadeva le dobo gledé prirodnin, ki so podvržene tržni ceni, namreč dobo od 1878—1887. V zakon je bila sprejeta doba od

1870—1879. To je popolnoma opravičeno, ker se je cena pridelkov v zadnjih letih močno znižala in je ta določba brez dvombe v korist zavezancev. Proti temu se tudi v zadnjem zasedanju ni ničesar ugovarjalo in mislim, da mi ni treba tega dalje utemeljevati. Predlagam torej v imenu upravnega odseka:

Slavní zbor naj sklene:

1. V prilogi 60. nahajočemu se načrtu zakona se pritruje.

2. Deželnemu odboru se naroča, da temu načrtu zakona izprosi Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Dem in der Beilage 60 enthaltenen Gesetzentwurf wird die Zustimmung erteilt.

2. Der Landesauschuß wird beauftragt, um die Allerhöchste Sanction dieses Gesetzentwurfes einzuschreiten.

Deželni glavar:

Ker obsega prvi predlog načrt zakona, obstoječ iz dveh članov, je po opravičnem redu treba pred vsem splošne razprave.

Želi kdo besede?

Poslanec Klun:

Slavní zbor! Že v lanskem zasedanju, ko smo obravnavali načrt glede odkupa bire, sem obširno govoril o razlogih, kateri so podpirali načrt, kakor ga je bil sestavil tedanji upravni odsek. Kakor danes vidimo, lani sklenjeni zakon ni dobil Najvišjega potrjenja in primorani smo, se zopet s to rečjo pečati in spremeniti reči, nad katerimi se spodtika slavno ministerstvo.

Zlasti dve določbi visokemu ministerstvu niste ušle. V dotičnem dopisu slavne vlade vidimo, da ni obveljal naš načrt zaradi tega, ker smo načeloma izrekli, da se zamore odkup vršiti le tedaj, ako večina zavezancev to zahteva.

Zakaj smo bili ravno to določbo sprejeli, opravičeval sem lani obširno. Vlada pravi, da je bilo naše načelo drugačno, kakor enaka načela po drugih zakonih, kjer je določeno, da se odkup vršiti mora, ako en sam zavezanec to zahteva, in da je to načelo bistveno in načelno za vse dežele, da mora torej veljati tudi pri nas. Že lani sem omenjal, da je pač umevno, ako se je bila enaka določba sprejela v zakone drugih dežel, kateri so bili sklenjeni veliko prej, kakor je bil izdan zakon ob uravnavi duhovniške kongruje, da je pa sedaj veliko primernejši in za verski zaklad boljše, ako bi obveljalo načelo, katero smo mi sprejeli v svoj načrt.

Toda o tem nočem daljše govoriti, pač pa se mi zdi potrebno, zavriniti drugi razlog, s katerim se vlada opravičuje, zakaj naš zakon ni bil potrjen. Pravi namreč, da bi se odkup bire na Kranjskem nikdar temeljito ne izvršil, ako bi obveljalo naše načelo, ker sta v enoletnem roku, ki je bil dopuščten upravičencem, le dva upravičenca vložila napovedi, ter bi se vse odkupovanje omejilo in utesnilo le na majhno število osamljenih slučajev „z ozirom na to, da se večina kmetskega prebivalstva zavezancev ne

more izogniti vplivu svojih z odkupom morebiti nespriznajzenih duhovnikov“.

Ako sta se pri nas doslej oglašila le dva zavezanca in zahtevala odkup bire, to le priča in potrjuje, da odkup pri nas ni bil tako silno potreben, da bi se bil moral od prejšnje večine deželnega zbora proti želji prave faktične večine našega prebivalstva l. 1881 skleniti dotični zakon. Odločno pa moram oporekati besedam ali trditvi, da bi se naše duhovstvo le zavoljo tega ne bilo sprizajnilo z odkupom bire, ker je to njegova korist, in da bi se ljudstvo le zaradi tega branilo napovedati odkup, da bi se ne zamerilo svojim duhovnikom. Gospoda moja, kdor je imel priliko se z našimi duhovniki o tem pogovarjati, prepričati se je mogel, da pobiranje bire zanje ni nikaka dobrota in korist, in da bi radi pritrdili temu, naj se odkupi, ako bi le nase gledali.

Ali naši duhovniki, ki z našim ljudstvom žive, poznajo njegove težnje in slabo stanje, in so tudi prepričani, da bi odkupnina nekatere kraje tako hudo zadela, da tega bremena ne bi mogli prenašati; le z ozirom na ubogo stanje nekaterih zavezancev naši duhovniki ne terjajo, da bi se bira odkupila; zato mislim, da bi bilo prav, dotičnemu, kateri hoče odkup bire, sicer dati priliko, da se zamore odkupiti, nikakor pa ni opravičeno, ako bi se zaradi enega samega, ki zahteva odkup, silili vsi drugi zavezanci dotične davčne občine, da naj se tudi oni odkupijo. Po mojem mnenju bi bilo najboljšo, reč tako spremeniti, da bo vsakemu zavezancu mogoče se odkupiti, ne da bi bili pa njegovi tovariši k odkupu prisiljeni, ako jim to ni ušeč. Tako bi se nikomur ne delala krivica. Kdor se hoče odkupiti, naj se odkupi, kdor pa hoče biro nadalje dajati, naj jo daje.

Zato bodem v nadrobni razpravi predlagal spremembo § 13., katero bom pri dotičnem paragrafu naznanil slavni zbornici.

Deželni glavar:

Želi še kdo besedo v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, sklepam splošno razpravo in preidemo v nadrobno razpravo.

Poročevalec Višnikar:

(Bere člen I. iz priloge 60. — Sieht Artikel I. aus Beilage 60.)

Poslanec Klun:

Nasvetoval bi spremembo § 13., kakor ga nahajamo v zakonu z dne 13. junija 1882. V § 13. stoji namreč določba, da je upravičence, ako v obroku enega leta ne vložijo nobene napovedi, pozvati, da v roku enega mesca vložijo svojo napoved, ako le eden zavezancev to zahteva. Dosledno po svoji prejšnji izpeljavi predlagam, da bi se ta paragraf tako-le glasil:

„§ 13. Ako prejemalni upravičenci do 22. junija 1889. leta ne vložijo nobene napovedi, tedaj jih je na zahtevanje tudi le jednega zavezanca pozvati, da v roku jednega mesca vložijo svojo napoved gledé onega zavezanca, ki odkup zahteva“. In nemški:

„§ 13. Wenn die Bezugsberechtigten bis 22. Juni 1889 keine Anmeldung überreichen, so sind sie auf Verlangen auch nur eines Verpflichteten aufzufordern, ihre Anmeldung betreffs desjenigen Verpflichteten, der die Ablösung verlangt, binnen Monatsfrist einzubringen“.

Potem bi se spremenil prvi člen tako, da se doda za § 5. „in § 13.“, istotako je izvršiti potrebne stilistične spremembe v naslovu zakona.

(Predlog se podpira. — Der Antrag wird unterstützt.)

Deželni predsednik baron Winkler:

Sem v neprijetnem položaju, da se izreči moram zoper predlog gospoda poslanca Kluna. Nimam sicer od visokega ministerstva nikakega navodila o tej stvari, ker mi ni bilo znano, da namerava gospod poslanec staviti tak predlog; a mislim, da se ne motim, če izrečem, da vlada zavzema še vedno tisto stališče, ki je izraženo v § 13. sedaj obstoječega zakona. Zdi se mi, da bi bilo nepravilno, ako bi nekateri zavezanci imeli pravico, odkupiti biro, med tem ko bi bili drugi še v prihodnje dolžni, opravljati svoje davščine v blagu. Tudi bi bila izvršitev takega zakona zelo težavna; svetoval bi torej visokemu zboru, naj odkloni predlog gospoda poslanca Kluna, ker bi morda bila vender nevarnost, da se tudi nasvetovani § 5. ne potrdi, kar bi bilo le na škodo zavezancem, ker bi se potem za podstavo odkupa morale vzemati druge, kakor se zdi, neprimerne cene, namreč po § 5. sedaj veljavnega zakona.

Poslanec dr. Vošnjak:

Predlog gospoda poslanca Kluna se gotovo ujema z mišljenjem večine deželnega zbora, kakor je že lani izraženo bilo v dotičnem zakonu. Gotovo je tudi deželni zbor z obžalovanjem na znanje vzel, da dotični zakon ni dobil Najvišjega potrjenja. Iz dopisa, katerega je objavil deželni odbor v svojem poročilu, vidi se sicer, da ministerstvo nasprotuje tej misli, da bi se namreč morala pustiti bira tam, kjer nasprotuje samo en zavezanec. Ministerstvo namreč misli, da se vsi zavezanci odkupiti morajo v dotični fari, ako samo eden zahteva odkup. To pa je gotovo krivično, kakor smo že lani dokazali, ker nasprotuje vsem ustavnim načelom, da en sam človek v fari sme dognati, da se morajo vsi drugi ravnati po njegovi volji. Ako eden reče: „Hočem, naj se bira odkupi“, morajo vsi drugi posestniki biro odkupiti, naj jih tudi ni volja, ker jim je menda celo na škodo. To se bode posebno zgodilo tam, kjer ima kak zunanji mož ali kater gospod posestvo v občini, ki noče dajati „in natura“, in bode želel, naj se bira odkupi. Nasvet gospoda poslanca Kluna pa je nekako drugačen, kakor je bilo lani sklenjeno. Takrat se je sklenilo, da mora biti večina za odkup, sedaj pa gospod poslanec Klun prav dobro nasvetuje, da se sme vsak odkupiti, kdor hoče. To bi menda našlo Najvišje potrjenje, ker se bistveno razlikuje od lanskega sklepa. Morebiti bi vender le dobro bilo poskusiti še enkrat in z dobrimi razlogi podpirati ta nasvet pri ministerstvu, katero ne sprevidi, da so razmere sedaj vse drugačne za kmeta, kakor pred nekaterimi leti. Kmet ima zadosti žita in drugih pridelkov, katerih pa ne more

prodati, on torej pridelke lahko dà, denarja pa dàjati ne zamore. Teško je plačevati odkup desetine in tlake, kako naj bi nov odkup zopet zvrševal. Za svojo osebo torej podpiram nasvet gospoda poslanca Kluna in mislim, da bi ministerstvo, ako se ozira na razmere Kranjske dežele in je ne primerja vedno z drugimi deželami, ki imajo enak zakon, predložilo ta zakon v Najvišje potrjenje.

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! Sicer priznavam, da so nekatere opazke gospodov predgovornikov in tovaršev utemeljene, ali gledé na razloge, katere navaja visoka vlada in kateri so posneti v prilogi 60. na drugi strani, ni upati, da bi dobila ta sprememba Najvišjega potrjenja. Omenil bi tudi, da bi bilo tako postopanje jako težavno. Za vsakega bi se moralo posebno postopati, v vsakem kraju bi se drugače ravnalo in tako ne bi nikoli prišli v naši deželi v posameznih občinah do enakomernosti, ne gledé na to, da bi bilo v nasprotju z vsemi drugimi deželami. Tudi v razlogih, zaradi katerih se ni dovolilo Najvišje potrjenje, se pravi, da bi se, ko bi se sprejela določba, da je po preteku navedenega roku za napovedi v vsaki občini od pritrjenja večine vseh zavezancev odvisno, da smejo zavezanci pozvati udeležence, omejilo in utesnilo bi se — z ozirom na to, da se večina kmetskega prebivalstva zavezancev ne more izogniti vplivu svojih z odkupom morebiti nespriznajzenih duhovnikov — vse odkupovanje v Kranjski deželi le na majhno število osamljenih slučajev. To bi se zgodilo tudi po predlogu gospoda poslanca Kluna.

Prosim torej v imenu upravnega odseka, da se ta predlog odkloni.

Deželni glavar:

Prestopimo torej k glasovanju o členu I. in o dopolnilnem predlogu poslanca Kluna, o katerem bomo glasovali potem, ko se je glasovalo o predlogu upravnega odseka, o katerem bomo v prvi vrsti glasovali.

I. Prosim torej gospode, kateri pritrdé § 5. člena po odsekovem predlogu, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo k glasovanju o predlogu gospoda poslanca Kluna, ki meri na to, da se v členu I. sprejme po § 5. še § 13., ki se glasi (bere — liešt):

„§ 13. Ako prejemalni upravičenci do 22. junija 1889. leta ne vložé nobene napovedi, tedaj jih je na zahtevanje tudi le jednega zavezanca pozvati, da v roku jednega meseca vložé svojo napoved gledé onega zavezanca, ki odkup zahteva.“

§ 13. Wenn die Bezugsberechtigten bis 22. Juni 1889 keine Anmeldung überreichen, so sind sie auf Verlangen auch nur eines Verpflichteten aufzufordern, ihre Anmeldung betreffs desjenigen Verpflichteten, der die Ablösung verlangt, binnen Monatsfrist einzubringen.“

Prosim torej gospode, ki pritrdé temu nasvetu, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Višnikar:

Po tem sklepu slavnega zbora se mora uvodni stavek člena I. spremeniti tako, da se glasi:

Člen I.

§§ 5. in 13., zakona z dné 13. junija 1882. l., dež. zak. št. 25 leta 1886., sta v svoji dozdani besedi razveljavljena ter se odslej glasita:

Artikel I.

Die §§ 5 und 13 des Gesetzes vom 13. Juni 1882, L. G. B. Nr. 25 de 1886, treten in ihrer gegenwärtigen Fassung außer Wirksamkeit und haben zu lauten:

Prosim, da se temu pritrdi.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Bere člen II iz priloge 60, ki obvelja brez debate. — Liešt Artikel II aus Beilage 60, welcher ohne Debatte angenommen wird.)

Naslov zakonü se mora v zmislu prejšnjega sklepa prenarediti ter bi se potem naslov in uvod glasila:

Z a k o n

z dné

s katerim se izpreminjata §§ 5. in 13. zakona z dné 13. junija 1882. leta, dež. zak. št. 25, leta 1886., o odkupu posestev se držéih novčih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

G e f e h

vom

womit die §§ 5 und 13 des Gesetzes vom 13. Juni 1882 L. G. B. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgibigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, Pfarren und deren Organe abgeändert werden.

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

Ker so bile pri današnji razpravi sprejete bistvene spremembe, vršilo se bode glasovanje o celoti v prihodnji seji.

S tem je sprejet tudi prvi predlog upravnega odseka. Drugi predlog naroča deželnemu odboru, izprosimi načrtu zakona Najvišji potrjenje. Prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovole obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet in s tem je za danes, s pridržkom glasovanja o celoti rešena ta točka dnevnega reda. Preidemo k 7. točki dnevnega reda.

7. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi občinske ceste iz Bleda do Zaspega med okrajne ceste (k prilogi 61.).

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend die Einreihung der von Bledes nach Asp führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 61).

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Slavni zbor! Upravnemu odseku se je v poročanje izročilo poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od Bleda do Zaspega med okrajne ceste. Upravni odsek se je o tem posvetoval in je povsem pritrdil mnenju deželnega odbora, katero je izraženo v prilogi 61., torej predlaga tudi ravno iste nasvete, kakor jih je v tej prilogi stavil deželni odbor. Tudi upravnemu odseku se je zdelo važno, da se ta občinska cesta uvrsti med okrajne ceste in ker okrajni cestni odbor tudi to jako tople priporoča ne le zaradi tega, da bi se pripomoglo boljšemu prometu med posameznim vasem, ki leže nad Bledom, ampak tudi zaradi zdravšča, katerega venderle precej veliko ljudi obiskuje in zaradi tega, ker je cesta preozka in je treba, da se v ono širjavo pripravi, ki je potrebna za okrajne ceste. Tudi deželni inženir, ki je pregledal to kratko proggo, je bil mnenja, da se bode z malimi troški dala tako razširiti, da bode zadostovala merilu za okrajne ceste, to tem laže, ker ste občini Bled in Gorje z vlogo 29. septembra t. l. št. 1134 naznanili, da, kar bode sveta za razširjanje ceste treba, bodete občini brezplačno preskrbeli. Vsi troški torej še ne bodo toliko znašali, kakor je okrajni cestni odbor Radoljski proračunil, namreč 800 gld. Tudi po mnenji gospoda deželnega nadinženerja troški ne bodo dosegli te visokosti in istotako vzdrževanje ceste ne bode prizadevalo mnogo troškov.

Na ugovor, katerega so županstva v Kropi, Lencovem, Lescah, Mošnjah, Oviših, Kamnigoric in Predtrgu vložila, se ni mogel upravni odsek ozirati zaradi tega, ker se mu je zdel neutemeljen in sicer tembolj neutemeljen, ker bodo troški za prvo napravo ali prav za prav razširjavo te okrajne ceste s tem, da bodete občini dali svet, jako nizki, in ker boste daljno vzdrževanje občini Bled in Gorje preskrbeli.

Z ozirom na to nasvetuje tudi upravni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. V cestnem okraji Radoljskem se nahajajoča, iz Bleda v Zasp držeča občinska cesta se uvrsti med okrajne ceste.

2. Deželnemu odboru se naroča, da v smislu § 19. cestnega zakona z dné 5. marca 1873 po dogovoru z dotičnimi oblastvi zadobi Najvišje potrjenje tega sklepa in potem pravočasno potrebno ukrene, da okrajno-cestni odbor Radoljski prevzame to cesto v svojo oskrbo in jo primerno popravi.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Die im Straßenbezirke Radmannsdorf vorkommende, von Bledes nach Asp führende Gemeindestraße wird in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht.

2. Der Landesausschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction dieses Beschlusses, u. zw. nach der im Sinne des § 19. des Straßengesetzes vom 5. März 1873 erfolgten Vernehmung der einschlägigen Behörden zu erwirken und sodann das Erforderliche wegen Übergabe der Straße in die Obforge des Radmannsdorfer Bezirksstraßenausschusses und wegen ihrer entsprechenden Instandsetzung rechtzeitig zu veranlassen.

(Oba predloga obveljata brez debate — Beide Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učiteljske udove Ane Juh za denarno podporo.

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Lehrerswitwe Anna Juh um Unterstützung.

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor! V imenu finančnega odseka mi je poročati o peticiji, katero je izročila učiteljeva udova Ana Juh. Umrli soprog te prosilke je bil namrečen kot učitelj l. 1856 in je služboval do l. 1871, torej vsega vkup 15 let. Toda ko je umrl l. 1871, ni imel vstevne 10letne dobe, vsled tega udova njegova po njem ni dobila nobene pokojnine. Obrnila se je s prošnjo do slavnega zbora, naj se ji dovoli vsaj miloščina. Ta jej je bila dovoljena l. 1885 in sicer na tri leta v znesku letnih 50 gld. Letos poteče torej prosilki ona triletna doba, za katero je bila podeljena miloščina in ona prosi, da bi se miloščina podaljšala in nekoliko zvišala. Finančni odsek je sodil, da, ker je vender razvideti iz prošnje in priloženih dokumentov, da se razmere niso obrnile tej prosilki na ugodno stran, da je torej privoliti tej prošnji, kar se tiče podaljšanja te miloščine. Kar se pa tiče zvišanja, ni iz prošnje razvideti nobenih razlogov, da bi, opirajoč se nanje, mogel odsek staviti dotičnih predlog, zato je nasvetujem v imenu finančnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Učiteljski udovi Ani Juh se dovoljuje miloščina 50 gld. na tri leta, pričenši od 1. januarja 1889, iz učiteljsko-penzijskega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji slovenskega dramatičnega društva v Ljubljani za podporo.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des slovenischen dramatischen Vereines in Laibach um Subvention.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis:

V finančnem odseku se je sklenilo, da se bode ta prošnja obravnavala pri proračunu deželnega za-

klada in poročevalcu proračuna se je tudi že izročila ta prošnja. Nisem torej danes v stanu, o tej stvari referirati, kar bi bilo tudi proti sklepu finančnega odseka in predlagam, naj se odstavi ta točka od našnjega dnevnega reda.

Deželni glavar:

To so zapreke, katerih odstraniti ni mogoče predsedstvu in bi bilo tudi proti sklepu finančnega odseka. Ker ni ugovora, smatram, da gospodje pritrde, da se bode o tej prošnji poročalo ob enem s proračunom deželnega zaklada in prestopimo torej k 10. točki dnevnega reda.

10. Ustno poročilo finančnega odseka o raznih peticijah, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade na žganje.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über verschiedene Petitionen um Aufhebung der Landesaufgabe auf Branntwein.

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor! Finančnemu odseku se je izročilo mnogo peticij, katere merijo vse na to, da bi se odstranila deželna naklada na žgane pijače. Te peticije izvirajo iz obrtniških krogov, namreč od trgovcev in krčmarjev. Predmet, s katerim se bavijo te peticije, je gotovo znamenit in tudi ne gre prezirati, da so te peticije izročene bile od toliko obrtnih strank, od toliko prizadetih kupčevalcev in krčmarjev. Toda iz druge strani moram tu naglašati kot poročevalec finančnega odseka, da razlogi, s katerimi se podpirajo te prošnje, niso dovelj tehtni in to velja od vseh skupaj brez izjeme, ne glede na njihov obseg. Nekatere izmed teh peticij so pisane jako lapidarno, tako na priliko telegram, katerega so poslali kupčevalci in oštriji iz Medvod, in kateri se glasi tako-le (bere — liešt):

„Podpisani trgovci in krčmarji prosijo, naj se odpravi deželna naklada na žganje, ker je vsled zvišanja državnega davka, sicer vsaka trgovina z žganjem nemogoča.“

Ali tudi prošnja Ljubljanskih trgovcev, ki je veliko obširnejša, nič drugega ne pove, nego da je državni davek in deželna naklada tako breme, da ga kupčija z žganimi pijačami več prenašati ne more.

Finančni odsek si je štel v svojo dolžnost, resno baviti se s temi peticijami, resno pretresovati želje dotičnih prosilcev in prišel je do sledečega sklepa.

Prvič je moral ugovarjati neki sodbi, katere se mu vender vidi nekoliko prenagljena. Trdi se namreč že danes, torej poldrugi mesec po tem, odkar je pravokrepen postal državni zakon o davku na žganje, s pozitivno gotovostjo, da je odslej uničena vsaka trgovina z žganimi pijačami. Tako storé tudi prosilci, ali finančni odsek se taki sodbi sploh sedaj še ne more pridružiti. Izredno zmanjšanje konsuma je sploh viditi povsod takrat, kadar se nerazmerno

zviša kak užitninski davek, zlasti konsumni davek. V prvem času se jako zdatno zmanjša poraba dotičnega blaga, a to ni merodajno. Občinstvo se venderle kmalu zopet nekako privadi novi davčni meri in to se zgodi tem lažje, čim več je dotični konsument po svoji strasti navezan na oni davčni objekt, zlasti pri alkoholu. Vsaj vsak ve, kako sila težavna je človeku, ki je bil enkrat vaje alkoholične pijače, popolnoma odtegniti se taki porabi ali vsaj zdatno jo zmanjšati. Analogijo imamo pri tobaku. Ko se je 1. junija t. l. zdatno zvišala tobačna cena, bil je tak krik po vsi državi in tako so se rotili kadilci, da ne bodo več pušili smodek, — nekoliko mesecev je minulo in konsum je zopet na tisti stopinji, kakor popred. Radi tega je mislil finančni odsek, da je na vsak način še počakati s tako razsodbo, in to je razlog, kateri govori ravno tako proti odpravljenju cele te naklade, kakor tudi proti znižanju davčne mere.

Drugo vprašanje, ki pride v poštev, je pač to, ali je davčno breme, naloženo na žgane opojne pijače, tako zrastlo na Kranjskem, da ga promet in trgovina v istini več ne zmoreta. Meni kot poročevalcu finančnega odseka se vidi, da to ni istina. Koliko znaša doslej skupna davčna mera na žganje? Na hektoliter absolutnega alkohola gre najpred državni davek s 35 gld., — kajti mislim, oni drugi odstavek 45 gld., ne bode tako kmalu praktičen postal, — in potem deželna naklada 18 gld., vsega skupaj torej 53 gld. Oglejmo si sedaj, kaj prenaša po drugih deželah hektoliter čistega alkohola? Vidimo, da na Francoskem — reducirai sem povsod, oziroma spremenil dotični znesek na našo valuto, t. j. na avstrijsko papirno valuto —, na Francoskem znaša davek 79 gld. 10 kr., na Švedskem 57 gld., v Belgiji 65 gld., v Holandiji 126 gld. 30 kr., v Zjedinjenih državah 127 gld. 06 kr. in na Angleškem celo 247 gld. 28 kr. od hektolitra absolutnega alkohola. Bati se mi tukaj ni ugovora, da so to toliko imovite države, da ž njimi primerjati ne moremo siromaštva svojega; v Rusiji, ki ni bogatejša od Avstrije — utegne v gospodarskem oziru še menj razvita biti, kakor mi —, je plačati 148 gld. 28 kr. od hektolitra absolutnega alkohola. Sodil bi torej, da naposled pritožbe, da je davčno breme že prekoračilo ono skrajno mero pri žganih opojnih pijačah, te pritožbe so sicer jako razumljive od strani dotičnih interesentov. Kakor pa kaže razgled po drugih davčnih sistemih, te pritožbe vender niso tako utemeljene, da bi mogle merodajne biti za deželni zbor. Naposled kaže tudi drug račun, da žganja in žganjepitja ne bode tako kmalu konec. Kakor je razvideti iz peticije Ljubljanskih trgovcev, trdé prosilci, da jih stane sedaj hektoliter navadnega spirita — pri nas je v navadi spirit z 90 — 92% alkoholovine — ki je prej veljal 46 — 49 gld. z deželno naklado in mestno užitnino vred v Ljubljani 77 gld., z državnim davkom, mestno užitnino in državno naklado, ako se drugi troški z 3 gld. računijo, celo 80 gld. Ne bi temu ugovarjal in mislim, da bode torej izvan Ljubljane brez mestne užitnine hektoliter stal 70 — 73 gld. Ali gospodje, iz takega hektolitra spirita se da napraviti 3 hektolitre žganja in ako torej tudi računimo, da bi dotični trgovci z všteti troški in vštetim dobičkom točili po 90 kr. liter spirita, potem mu je mogoče napra-

viti iz njega 3 litre žganja po 30 kr. liter in to je še zmiraj taka cena, da naše domače vino ne bode moglo, ali bode le težko konkuriralo s tako žgano pijačo.

Še nek razlog, ki je bil tudi merodajen za finančni odsek! Trgovci in krčmarji, obrtni stranke torej, se pritožujejo nad veliko škodo, katera se jim godi, in reči moram, s svojega stališča imajo popolnoma prav. Je res neka zguba, ki je gotovo občutljiva za dotičnike; konsum se bode zmanjšal z ene strani, z druge strani se bode zmanjšal tudi dobiček. Vender to niso take reči, ki bi se razsojati mogle jednostransko, bodi si zgolj iz oziroma na interese kakkega obrtnika, bodi si tudi z ozirom na finančni interes dežele naše. Je že tako pri davku na žganje, da je treba v poštrev jemati obe strani, finančna stran, to je ena, druga pa je etična in narodno-gospodarska stran. Ako si predstavljamo, kako smo včasih govorili in pritoževali se nad brezmerim žganjepitjem v deželi naši, kako smo čuli v zbornici in izvan nje poudarjati potrebo, naj se zmanjša ta konsum, naj se blago tako obdači, da se bode omejila grda žganjarska kuga, — kaka doslednost bi torej bila, ako bi v istem trenutku, ko se obrtni stranke oglašé s pritožbami, da se konsum manjša, v protislovji z lastnimi prejšnjimi sklepi sklenili znižanje naklade, ali celo njeno odpravo, da se bode konsum zopet povišal.

(Klici na levi: — Rufe links: Dobro! dobro!)

Iz teh razlogov in z ozirom na finančno stran tega vprašanja je sodil finančni odsek, da ne gre ušlišati teh peticij, da je obdržati sedanjost davčno mero pri deželni nakladi, t. j. od hektolitra absolutnega alkohola 18 gld. V tem smislu nasvetujem v imenu finančnega odseka, da se preko teh mnogobrojnih peticij, — preveč jih je, da bi jih našteval imenoma ali po številu, preide na dnevni red.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

11. Priloga 63. Poročilo finančnega odseka o samostalnem predlogu gg. poslancev Viljelma Pfeiferja in Franca Šukljeja in družnikov z načrtom zakona, s katerim se prenameja § 2. deželnega zakona 5. avgusta 1887. l., dež. zak. št. 24, o samostojni deželni nakladi na porabo žganih opojnih pijač in o raznih dotičnih peticijah (k prilogi 36.).

11. Beilage 63. Bericht des Finanzausschusses über den selbstständigen Antrag der Herren Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Franz Šuklje und Genossen mit dem Entwurf eines Gesetzes, womit § 2 des Landesgesetzes vom 5. August 1887, L. G. B. Nr. 24, betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesauf-

lage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken, abgeändert wird, und über mehrere diesbezügliche Petitionen (zur Beilage 36).

Poročevalec Šuklje:

Blagovolite, gospoda, v roke vzeti prilogo 63. ter jo primerjati prilogi 36. Ob enem se bode pri tej točki dnevnega reda poročalo o peticijah, katere so došle deželnemu zboru in po njem izročene bile finančnemu odseku, to so peticije iz raznih dolenjskih okrajev, mereče na to, da bi se olajšala naklada pri onem žganji, katero je narejeno iz samopridelanih tvarin in za domačo rabo.

Priloga 63. je bila menda razdeljena o pravem času in preden dostavljam par kratkih opazek temu, kar imate itak v rokah, opozarjal bi na nekatere neljube tiskovne pomote, ki so se vrinile v načrt zakona. Namreč na strani 5., prosim, da bode v slovenskem tekstu v § 2. v prvi alinei spremenili prvo besedo „Oprostitev“ v „Oproščeno“, „tropinj“ v „tropin“; v nemškem tekstu v § 2. je v predzadnji vrsti prve alinee namestu „in fleinen“ postaviti „im Kleinen“ in v drugi alinei tega paragrafa v 7. vrsti je namestu „heil“ pisati „Seil“.

Kar se nagibov tiče, kateri so vodili finančni odsek, da je deloma pritrdil samostalnemu predlogu poslancev Pfeiferja, Šukljeja in tovarišev, deloma celo raztegnil to, kar se je nameravalo bilo v prvotnem predlogu, kar se teh nagibov tiče, imate jih itak že zabeležene v poročilu in poudarjati mi je le še to, da si je pač finančni odsek jasen bil o nekih neugodnih posledicah, katere bodo vsakako raztegnene te davčne olajšave imele za deželno blagajnico. S prva se je nameravalo le za omenjeni kvantum, 56 litrov namreč za posameznega posestnika dovoliti davčno oprostitve; potem pa se je v finančnem odseku končno tako raztegnila, da bode ves kvantum, ako se le porabi za domače potrebe in se nareja iz domačih samopridelanih tvarin, da bode ves ta kvantum naklade prost. Mi se nismo tukaj zibali v iluzijah, kar se tiče praktičnih posledic take razširjatve in kot poročevalec finančnega odseka izražati moram bojazen, da se bode iz tega rodilo precej davčne prevare; ali naposled smo tukaj v takem položaji, da moramo misliti na gospodarske razmere, na vpliv, katerega bode imelo to na domače vinarstvo in sadjarstvo. Zadnji ozir nadkriloval je vse druge pomisleke, in odtod oblika prvega odstavka § 2., katero Vam nasvetuje finančni odsek.

Drugi odstavek je bil sprejet brez sprememb in finančnemu odseku se je zdelo primerno, naročiti svojemu poročevalcu, da izrečno v poročilu še nekoliko razjasnuje stališče, katero smo bili zavzeli tedaj, ko smo sklenili to naklado, namreč kar se tiče porabe spirita za izdelovanje jesiha. Tu se je pričelo letos izterjevati naklade od producentov, od izdelovalcev jesiha po zakupnikih, in dotične pritožbe prizadetih strank bile so vse odbite. V finančnem odseku se je jednoglasno izreklo, da deželni zbor ni nikoli mislil obdačiti tudi spirit, ki služi kot pomožna tvarina pri izdelovanji jesiha. Imenoma finančnega odseka moram naglašati, da je na-

sprotna interpretacija neumestna, kar se najbolj vidi iz jasnih besed zvršilne odredbe. Vsled tega je mislil finančni odsek, da treba stilizovati drugo alinejo § 2. tako, da odslej tudi ne bode mogoča nobena taka, po našem prepričanju popolnoma nepravilna interpretacija.

Z ozirom na to, kar sem sedaj dejal o § 2., ki je jedro celega tega zakona, z ozirom na to prosim slavni zbor, da blagovoli stopiti v nadrobno razpravo predloženega načrtanega zakona in pritrditi nasvetoma finančnega odseka, kateri predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

a) Priloženemu načrtu zakona, s katerim se prenareja § 2. deželnega zakona z dné 5. avgusta 1887, dež. zak. št. 24, se pritruje.

Dem beiliegenden Gesetzentwurfe, mit welchem § 2 des Landesgesetzes vom 5. August 1887, L. G. B. Nr. 24, abgeändert wird, wird die Zustimmung ertheilt.

b) Deželnemu odboru se naroča, temu načrtu zakona pridobiti Najvišje potrjenje.

Der Landesausschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction dieses Gesetzentwurfes zu erwirken.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno debato. Želi kdo besede?

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Der verehrte Herr Berichterstatter hat bereits den § 2 des vorliegenden Gesetzentwurfes eingehend besprochen, so daß ich glaube, mit Erlaubnis des Herrn Vorsitzenden bei diesem Anlasse ebenfalls sofort in eine Besprechung in die Details eingehen zu dürfen, um nicht später in der Specialdebatte nochmals darauf zurückkommen zu müssen. Der Gegenstand, welcher augenblicklich in Verhandlung steht, ist von so großer Bedeutung, wie wenige andere. Jeder von uns erinnert sich der interessanten Debatten, welche über diesen Gegenstand vor einigen Jahren stattfanden, und die Einnahmen des Landes wissen ebenfalls von den Erfolgen zu erzählen, welche dieses Gesetz gehabt hat. Wie die unmittelbar vorhergegangene Verhandlung dargelegt hat, werden nun im Lande Stimmen laut, welche die Abschaffung der Landesumlage verlangen, und die jetzt von uns vorzunehmende Änderung des bestehenden Gesetzes involvirt gleichfalls aus diesem Titel eine Herabminderung der Einnahmen des Landes. Ich muß gestehen, daß ich glaube, Jederman von uns sehe bezüglich dieser Abnahme unserer Einkünfte einer nichts weniger als erfreulichen Eventualität in der Zukunft entgegen.

Der verehrte Herr Berichterstatter selbst hat an anderer Stelle den Ausspruch gethan, daß das Land in Folge des Beschlusses der Reichsgesetzgebung auf einen Ausfall von mindestens 100.000 fl. rechnen muß und das ist eine derart bedeutsame Thatsache für unser Budget, daß sie nur mit größter Aufmerksamkeit von uns ins Auge gefaßt werden muß. Dieser Ausfall wird aber vielleicht in Zukunft noch eine bedeutende Vergrößerung erfahren. Denn wenn auch heute den Stimmen, welche um die Abschaffung oder Herabminderung der Landesumlage laut wurden, nicht stattgegeben wird,

so wird das in der Folge vielleicht doch der Fall sein, und andererseits läßt sich eine Verminderung des Ertrages unserer Branntweinsteuer schon jetzt voraussehen und zwar ebensowohl in Folge des verminderten Consumes, wie in Folge des Gesetzes, welches gegenwärtig in Verhandlung steht. Wir werden also bei unserer künftigen Budgetirung wahrscheinlich einen großen Theil der Vortheile einbüßen, welche dem Lande aus der Convertirung der Grundentlastungsschuld erwachsen sind. Das muß constatirt werden, und mit dieser Thatsache werden wir bei dem Vorschlage des Landesfondes zu rechnen haben. Im Ganzen ist der Ausfall sehr bedenklich und es wäre nur wünschenswert gewesen, wenn für das Land Krain, als die staatliche Branntweinsteuer beschlossen wurde, auch ähnliche Vortheile erreicht worden wären, wie andere Länder sie erlangt haben. Die Million für Polen und die Hunderttausend Gulden für die Bukowina bedauere ich außer allen anderen Gründen auch insbesondere noch deshalb, weil die Herren der Majorität es vergessen haben, was vielleicht in ihrer Hand gelegen war, für die großen Verluste, welche dem Lande Krain aus der Staatsbranntweinsteuer erwachsen, einen Ersatz zu finden.

Es ist dies schon bei einer anderen Gelegenheit hervorgehoben worden und ich will mich hier nicht weiter mit dieser Sache beschäftigen. Ich wende mich einem anderen Punkte zu. Ich hätte sehr gewünscht, daß uns über die thatsächlichen Erfolge des Landesgesetzes vom 5. August 1887, beziehungsweise unserer Landesauflage genaue Ausweise zu Gebote ständen. Diese statistischen Ausweise vermiße ich aus dem Grunde sehr ungern, weil es uns schwer fällt, einerseits den Entgang zu beurtheilen, welcher unseren Einnahmen in Folge der staatlichen Steuer erwächst und andererseits zu bestimmen, was wir noch weiter, wenn wir das uns vorliegende Gesetz beschließen, verlieren werden. Aber auch aus einem anderen Grunde bedauere ich den Mangel an statistischen Daten, weil ich glaube, daß die Einführung einer eigenen Regie hinsichtlich der Einhebung der Landesauflage insoweit nicht möglich ist, als wir nicht einen genauen statistischen Ausweis besitzen, welcher uns eine klare Einsicht in die Verhältnisse der Production und Consumption gestattet. Wir haben solche statistische Ausweise wiederholt verlangt, es war Zeit genug da das Material dafür zu sammeln, allein bisher ist mir nicht bekannt geworden, daß unseren Wünschen in dieser Richtung entsprochen worden wäre.

In dem Motivenberichte zum vorliegenden Gesetzentwurfe ist eine schätzungsweise Darstellung des Ausfalles enthalten, welcher als Consequenz dieses Gesetzes sich vielleicht ergeben dürfte, und welcher nach dem Berichte mit 18.000 fl. beziffert wird. Von anderer Seite hörte ich, daß der Ausfall 18 — 20.000 fl. betragen dürfte. Was nun den Gegenstand selbst betrifft, so muß ich gestehen, daß ich die Auffassung des Herrn Berichterstatters im Großen und Ganzen vollkommen theile. Wenn wir schon auf der einen Seite durch das Branntweinsteuergesetz in unseren Einnahmen schwer getroffen werden, so müssen wir wenigstens darauf Bedacht nehmen, daß wir nicht unsere landwirtschaftliche Production und verschiedene industrielle Zweige durch die eigene Gesetzgebung noch mehr schädigen. Ich glaube, daß gewisse Industrien sich mit Recht darüber beklagen, daß sie durch die Pächter der Branntweinsteuer zu Leistungen herangezogen werden, welche vom Lande nicht

beabsichtigt waren. Was aber die landwirtschaftliche Production betrifft, so halte ich die beantragte Bestimmung im wirtschaftlichen Interesse des Landes für wünschenswert. Eine bessere Verwendung gewisser Producte, als für Brennereien, ist oft nicht zu erwarten. Diese Production muß trotz des bedeutenden Ausfalles, welchen die Landeseinnahmen dadurch erfahren werden, geschont werden. Wenn wir auch einerseits die Branntweinsteuer aufrechterhalten wollen, so müssen wir auf der anderen Seite die Landwirtschaft und einzelne Industrien von Lasten befreien, welche deren Existenz geradezu aufs Spiel setzen. Indem ich den Anschauungen des Herrn Berichterstatters, wie sie im Berichte dargelegt sind, im Wesentlichen mich anschließe, erlaube ich mir auf einen Gegenstand hinzuweisen, worin die Auffassung des Herrn Berichterstatters von der meinigen sich unterscheidet. Ich meine diejenigen gebrannten Flüssigkeiten, welche aus Beerenfrüchten erzeugt werden. Der § 2 des Artikels I. des vorliegenden Gesetzes spricht davon, daß die Befreiung von der Entrichtung der Landesaufgabe für den aus den verschiedenen selbst gewonnenen Stoffen erzeugten Branntwein insoweit stattzufinden habe, als derselbe zum eigenen Hausbedarfe verwendet wird. Die Stoffe müssen also selbstgewonnen sein. Die Bezeichnung „selbstgewonnene Stoffe“ involvirt nun nach meiner Ansicht den Begriff, daß die betreffenden Stoffe auf eigenem Grunde und Boden erzeugt werden müssen. Wenn der aus Wein, Weinlager, Obst u. s. w. erzeugte Branntwein die Befreiung von der Landesaufgabe beanspruchen soll, so müssen die genannten Stoffe selbst gewonnen, also auf eigenem Grunde gewonnen, selbst erzeugt sein. Diese Bestimmung sollte jedoch meiner Ansicht nach auf die Beerenfrüchte, welche in der Regel ja nicht selbst erzeugt, auf eigenem Grunde und Boden gesammelt sind, nicht ausgedehnt werden. Die Erzeugung von Branntwein aus Beeren, insbesondere aus Wachholderbeeren, nimmt im Lande eine sehr wichtige Stelle ein, sie war in früheren Zeiten eine bedeutende und ist es heute noch, obwohl sie angesichts der Concurrenz mit dem in erster Linie aus Spiritus erzeugten Trint-Branntweine etwas herabgegangen ist. Wenn wir die Beerenfrüchte nicht von den übrigen selbstgewonnenen Stoffen eximiren, so folgt daraus, daß die Wachholderbrennerei zu Grunde gehen muß. Sie kann sich heute schon, wie gesagt, gegenüber dem aus Spiritus erzeugten Branntweine nur schwer erhalten. Ist aber die Werthung der Wachholderbeeren an und für sich wertvoll, so ist der Wachholdergeist auch von sanitären Rücksichten gewiß wertvoller, als der aus manchen anderen Producten, speciell aber aus Kartoffeln erzeugte Branntwein. Durch die Bestimmung nun, daß nur der aus selbstgewonnenen Stoffen erzeugte Branntwein von der Landesaufgabe befreit wird, wenn er zum Hausbedarfe verwendet wird, haben wir die Wachholderbrennerei von der Begünstigung gewissermaßen vollständig ausgeschlossen. Ihnen, meine Herren, ist es ja ebenfugut bekannt, wie mir, wie diese Beerenfrüchte im Allgemeinen gesammelt werden, daß sie nicht auf dem Grunde und Boden des Brenners von ihm selbst gesammelt, sondern etwa auf dem Gemeindegunde oder an irgend einem Orte innerhalb eines gewissen Umkreises gepflückt werden, und es ist Ihnen auch bekannt, daß besonders die ärmere Bevölkerung sich damit beschäftigt, welcher wir, wenn wir die Beerenfrüchte von der beantragten Bestimmung nicht eximiren, auch eine Schädigung zufügen.

Es würde aber ganz gewiß im Geiste des vorliegenden Antrages gelegen sein, die Brennereien aus Beerenfrüchten von den Brennereien aus selbstgewonnenen Stoffen zu eximiren und zwar in dem Umfange, als die thatsächliche Production für den Hausbedarf es nothwendig erscheinen läßt. Meiner Anschauung nach wäre es nothwendig, die Brennereien aus Beerenfrüchten von der Landesaufgabe zu befreien, ohne Rücksicht darauf, ob diese selbstgewonnen, auf eigenem Grunde und Boden gesammelt sind oder nicht. Diese Ausdehnung der gesetzlichen Bestimmung scheint mir eine Nothwendigkeit zu sein, wenn der erwähnte Industriezweig, insbesondere die Wachholderbrennerei erhalten bleiben soll. Nur im Interesse dieses Industriezweiges, der Brennereien von Beerenfrüchten, welcher für einzelne Theile des Landes von großer Wichtigkeit und Bedeutung ist, möchte ich mir erlauben, eine Abänderung des ersten Satzes des § 2 in Vorschlag zu bringen. Vorgehend der Specialdebatte und um im Interesse der Zeitersparung nicht später nochmals darauf zurückkommen zu müssen, erlaube ich mir die folgende Fassung zu beantragen: § 2 hätte zu lauten:

„Die Befreiung von der Entrichtung der Landesaufgabe auf den Verbrauch von gebrannten Flüssigkeiten findet statt für den aus den nachbenannten selbstgewonnenen Stoffen, als: Wein, Weinlager, Trester und Obst erzeugten Branntwein, insofern derselbe nur zu eigenem Hausbedarfe verwendet wird, sowie für alle gebrannten geistigen Flüssigkeiten, die aus daheim (im Lande) gesammelten Beerenfrüchten aller Art erzeugt werden.“

„Oproščeno od plačevanja deželne naklade na porabo žganih opojnih pijač je žganje, narejeno iz naslednjih samopridelanih tvarin, namreč: iz vina, iz drožji, iz tropin in iz sadja, katero se rabi samo za svojo domačo potrebo, kakor tudi vse žgane opojne pijače, narejene iz doma (v deželi) nabranih jagod vsake vrste.“

Ich erlaube mir zugleich die slovenische Übersetzung beizufügen und empfehle Ihnen in der Verhandlung der von mir in Vorschlag gebrachten Änderung des § 2 einzugehen.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda poslanca barona Schwegel-na, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v debati.

Poslanec Kavčič:

Ko smo lanskega leta pri drugi seji rednega zborovanja te slayne zbornice sklenili zakon o deželni nakladi na žganje, mislili nismo pač nikakor, da se bode ta naklada na tak nezasišlan način pobirala, kakor se to godi zalibog sedaj v istini.

Čudno je sicer zakon skleniti brez poznatve prave naslednice. Žal, pri tej priliki je bilo nekoliko tako.

Ta naša, rekel bi, nekaka neprevidnost se pa ne sme smatrati in obsojati kot prava malomarnost. Takemu neopravičenemu sumničenju nasproti se zamoremo zagovarjati s temeljitimi razlogi.

Kakor se bodo častiti gospodje gotovo še spominjali, dobili smo prvi dan, ko smo lanskega leta

stopili v to slavno zbornico, ako se ne motim, 31 prilog. Mej temi pa one, v koji je poročal deželni odbor, o deželni nakladi na žganje za l. 1888 ni bilo. To prilogo 38. namreč smo dobili šele isti dan, pri isti seji, v koji smo sklenili ta zakon.

Na predlog častitega gospoda poročevalca Murnika, je spoznal slavni zbor za potrebno, to stvar obravnavati kot nujno. S popolnim zaupanjem do deželnega odbora in do gospoda poročevalca smo sprejeli stavljeni nasvet brez vsake spremembe.

To smo učinili tem laglje in z večjo zanesljivostjo, ker se je načrt tega zakona pretresoval že prej to leto v finančnemu odseku, kakor tudi potem v XV. deželno-zborski seji 22. januarja 1888. Takrat je bil poročevalec častiti gospod profesor Šuklje. On, ki je že poznat kot natančen poročevalec, je načrt tega zakona, kakor tudi nekatere posledice tega natančno pojasnoval; ali iz vsega tega vender nismo zasledili, da bode moral vsaki kmetovalec ali sadjar od doma povžitega žganja plačati to naklado. Ako bi bili to slutili, uverjen sem, da večina častitih gospodov te slavne zbornice ne bi bila za to glasovala.

Pri sklepanji tega zakona vodila nas je le blaga misel, da namreč, ako napravimo tako naklado, bode to korist za vso deželo, v prvi vrsti za naše kmetovalce sadjarje. Mislili smo si, ako spirit, koji se iz drugih dežel dovaža v našo deželo, močno obdačimo, imela bode dežela vsled tega lep dohodek, in to ne da bi se obremenili v obče zemljiški davkoplačevalci. Isto tako smo bili tudi uverjeni, da vsled take naklade se bode naše domače žganje laglje in tudi dražje prodajalo.

Da se bode pa naklada pobirala na tak, dosihmal nenavadni način, kakor se to proti naši volji sedaj godi, da se bode namreč moralo od vsakega požirka doma povžitega žganja plačati deželno naklado, tega si gotovo nihče od nas niti mislil ni, — najmenj smo pa to želeli.

To zvedli smo šele tedaj, ko se je od strani visoke vlade razglasila zadevna izvrševalna naredba.

Mi smo torej obračali, visoka vlada in zakupniki so pa obrnili.

Mislím, da iz povedanega vsak razvidi, da nismo mi pri tem toliko krivi, kakor nekateri o nas trde.

Da so torej naši kmetovalci, oziroma sadjarji vsled tega, da se na tako čuden, da ne rečem krivičen način, ta naklada pobira, silno razkačeni, to je samo ob sebi prav lahko umevno. Temu prvič niso bili vajeni in drugič se jim to jako čudno zdi, da morajo od doma povžitega žganja plačevati naklado, ker vender od doma povžitega vina se tudi nič ne plača.

Posledice tega zakona bodo pa postale še veliko žalostnejše, ako bi se ta zakon za kmetovalce ne prenaredil ugodnejše. Kakor je nekaterim častitim gospodom te slavne zbornice dobro znano, pustilo se je letos mnogo sadja zgnjiti in to radi tega, ker so se dotični sadjarji oplašili pred naklado.

Ali naposled bodo pričeli celo sadno drevje izsekavati, kar bode gotovo velika škoda, koristi pa nikakoršne ne ali le toliko, da se bodo po zimi greli pri dotičnih drvah.

Ako bodedo sprejeli predlog finančnega odseka, uverjeni smemo biti, da bodedo s tem ustregli želji ogromne večine prebivalstva naše dežele, v prvi vrsti pa našim kmetovalcem sadjarjem.

Kolikega pomena je sadjarstvo za deželo, tega mi itak ni treba razlagati, opozarjal bi, da bodo n. pr. če se zakon ne spremeni, naši kmetovalci zamogli prodajati slive le sveže ali osušene, te pa bodo morali dati za vsako ceno, kakor jim jo bode narekoval dotičen trgovec. Zato priporočam, naj se zakon prenaredi v zmislu, kakor ga predlaga finančni odsek. Ozirati pa bi se morali tudi na predlog prevzvišenosti gospoda barona Schwegelna, kajti kdo bode kuhal brinje, ako bode naklade prosto le tisto, kar se ga pridela doma. Potem bi morale občine kuhati, ker brinje raste le po pašnikih in le zanikernež ga ima tudi na svoji zemlji. To so pa tako redki slučaji, da se na vseh posestvih posameznikov na Kranjskem ne dobi pol mernika.

Torej toplo priporočam predlog finančnega odseka in nasvet gospoda barona Schwegelna.

Poslanec ces. svétnik Murnik:

Častiti gospod predgovornik je omenjal tudi mojo osebo in kmalu bi se moglo soditi, kakor da bi bil jaz kaj kriv, da je lanskega leta slavni zbor v drugi seji dné 30. novembra 1887 kot nujni predlog sprejel ono, kar je nasvetoval gledé naklade od žganih opojnih tekočin deželni odbor. Stvar se je, se ve da, morala kot nujna rešiti in to zaradi tega, ker smo bili pri konci predzadnjega meseca v letu in je takrat vender treba bilo vedeti, katere samostojne naklade in katere doklade se bodo pobirale v prihodnjem letu. Omenjam le, da to, da se je 30. novembra l. l. sklenila naklada od porabljenih opojnih žganih pijač, ni prouzročilo pobiranja naklade od žganja iz samopridelanih tvarin, ampak to je posledica tistega zakona, ki je v deželnem zakoniku 5. avgusta 1887, št. 24., razglašen. Gospodje, ki so hoteli deželne naklade obraniti one, kateri iz sadja ali tropin ali drugih enakih stvari kuhajo žganje, oglasiti bi se morali, ko se je obravnavalo o onem načrtu zakona, ki je sedaj zakon. Zato bi prosil, da bi častiti gospod predgovornik in drugi gospodje poslanci ne mislili, da smo se s sklepom 30. novembra l. l. kaj prenaglili; ako se je kaj prenaglilo, se je to že popred zgodilo pri sklepanji omenjenega zakona.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, sklepam splošno razpravo in dam besedo gospodu poročevalcu.

Poročevalec Šuklje:

Obrnil se bodem v prvi vrsti proti častitemu gospodu predgovorniku iz te (desne — rečten) strani visoke zbornice. Na splošne njegove opazke ne bodem mnogo odgovarjal. Ni tukaj mesto, da bi se razgovarjal z njim o Gališki propinaciji, da bi skušal dokazati, kako gorostasen razloček je med pravnim naslovom prizadetega zasebnika, in to je bilo pri propinaciji — in med pravnim

naslovom dežele, ki je oškodovana v znesku svojih priklad. Kar se Gališke propinacije tiče, gospod predgovornik ne more reči, da je dežela Gališka dobila milijon, da se steka v deželni zaklad, zarad tega ni tū nobene analogije, kajti to so vse odškodnine zasebnikom, dovoljene na podlagi neke zgodovinske zasebne pravice.

On je dalje kontiral z neko številko, katero sem bil rabil pri drugi priliki. V razjasnjenje te številke je treba ogledati si podstavno podlogo, kako sem prišel do te številke. Gotovih dat, statističnih podatkov itak še nimamo o Kranjskem konzumu, v tem oziru pritrujem gospodu baronu Schwegelnu, rečem pa, da jih bržkone toliko časa ne bomo imeli, preden ne prevzamemo pobiranje te naklade v svojo lastno režijo, potem bomo lahko za gotovo znali, koliko se je pri nas konsumiralo žganja. Ali po tem, kar smo lani slišali, ko sem bil ravno jaz poročevalec o neki peticiji Ljubljanskih trgovcev, imel sem material, da sem smel reči, da se približno 20.000 hektolitrov povzije v deželi, in ako v poštev vzamemo lastno režijo, ki na Koroškem stane okoli 35.000 gld. na leto, prišel sem do tega efekta, da sem kontiral z 240.000 gld. „brutto“ dohodka. Na tej podlagi sem prišel do zaključka, da zgubimo kakih 100.000 gld. pri tej nakladi, ne sicer, kakor jo imamo osnovano sedaj, temveč pri dohodkih, na katere bi smeli računati, ako je količina v Kranjskeji zavžitega žganja v istini 20.000 hl in ako se ta naklada pobira v lastni režiji. Drugega nisem mogel tukaj reči, zato se mi tudi konsekvence ugovorov iz one strani ne zde utemeljene.

Glede statističnih dat je gospod poslanec Schwegel nekako očital — meni gotovo ne, ker nimam na razpolaganje statističnega urada, pa meni se zdi, — deželnemu odboru očital je, da se ne ve, koliko je takega žganja narejenega pri nas in koliko utegne biti zgube, ako ga opustimo. Nisem poklican, zagovarjati deželni odbor, mislim pa, da nikdo ne bi bil v stanu sedaj že podajati nam take statistične date. Ta naklada se od domačega žganja do letošnjega leta nikjer ni bila pobirala, šele letos so jo začeli zakupniki pobirati, torej nimamo nobenih natančnih podatkov, niti jih imeti ne moremo, in deželni odbor ni bil v položaji, da bi si jih mogel preskrbeti, zarad tega ga pa tudi ne zadeva nobena krivda. Edini statistični podatek je produkcija, ki mora biti oglašena pri državnih uradih, in tu sem kontiral na podlagi uradnega „*Österreichisches statistisches Handbuch*“, ki ima vseskozi uradne številke in tu se nahaja, da se je l. 1885. — 1886. — takrat je bila srednja letina gledé sadja na Kranjskem, zdelalo in obdalo 787 hektolitrov, vrh tega še 169 hektolitrov za domačo rabo, vsega vkup torej 956 hektolitrov. Ne mislim, da bi se ta količina zdatno kedaj prekoračila v zadnjih letih, to se razvidi že iz izkaza državnega davka na žganje; dotični davek na Kranjskem je bil zmiraj precej neizdaten ter variral je v zadnjih letih med 3 — 7.000 gld. na leto. Iz tega se razvidi, da ta količina vsaj povprek ne bode mnogo večja, nego sem povedal v svojem poročilu, k večjemu okoli 1000 hektolitrov.

Kar se tiče stvarnega predloga ekselence barona Schwegelna, moram pač reči, da ima mnogo za se in jaz posebno danes kot poročevalec jako obžalujem,

da gospoda barona ni bilo ravno v oni seji finančnega odseka, ko smo obravnavali ta zakon. Da bi bil on tedaj navzoč, da bi on razjasnil svoj predlog že v odseku, bi meni izredno bilo olajšano stališče moje nasproti temu predlogu. Tako je nekaka težava posebno, ker nimam naloge od finančnega odseka, izražati se glede izročnega nasveta.

Kar se tiče izraza „*selbstgewonnene Stoffe*“, tolmačil ga ne bi tako ozko, kakor je to storil častiti gospod predgovornik z desne strani visoke zbornice. Pod izrazom „*selbstgewonnene Stoffe*“ razumim tudi vse one slučaje, ako kdo take jagode sam ali po svojih delavcih ali otrocih bere tudi na tujem zemljišču, če ima le za to privoljenje. Če mu kdo dovoli, naj jih trga na njegovem pašniku ali gozdu, je to „*selbstgewonnener Stoff*“. Na to smo izvestno mislili, ko smo nemški tekst delali in zato smo opustili besedo „*selbsterzeugte Stoffe*“ in se odločili za izraz „*selbstgewonnene*“, torej ni povoda, da bi se to predrugačilo.

Kar se pa tiče stvari same, izogniti se pa vendar ne morem popolnoma vsem pomislekom. Držali smo se načela, da je treba oprostiti žganje za domačo porabo, torej ono žganje, katero posestnik sam zavžije doma s svojimi posli in svojo rodbino. Kar pa zahteva gospod baron Schwegel, sega menda dalje, on hoče privilegij imeti za žganje narejeno iz jagod, on hoče raztegniti oprostitev tudi na tiste slučaje, kadar se tako žganje prodaja. Tu se mi vidi, da bi se galsi nekako predaleč, ako bi opustili nek davčen objekt, kateri v denar gre in kateri je vsled tega v tem položaji, da tudi zmore neko davčno breme. Obžalujem torej, da se navzlic vsej prikupljivosti, katero ima predlog izročen po gospodu Schwegelnu, vendar ne morem strinjati z njim ter kot poročevalec finančnega odseka moram prositi — saj se bode o tej stvari itak razločevalo v specialni debati — da se sprejme načrt zakona tak, kakor ga je predložil finančni odsek. Ko bi imel količjak gotovosti, da se navzlic tej spremembi potrdi zakon, sodil bi morda drugače; ali z ene strani, ker mislim, da se potem ne bi dobila Najvišja sankcija in ker se ne ujema popolnoma z načeli izraženimi v poročilu finančnega odseka, prosim, da se sprejme načrt finančnega odseka v podstavo specialni debati in da se v specialni debati ne sprejme nasvet gospoda barona Schwegelna.

Deželni glavar:

Ker se ni stavil predlog, kateri bi bil nasproten nadrobni razpravi zakona, katerega imamo v razpravi, prestopimo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da prične nadrobno razpravo.

Poročevalec Šuklje:

(Bere člen I. iz priloge 63. — *Diebst Artikel I. aus Beilage 63*).

Poslanec Pfeifer:

S posebnim zadoščenjem pozdravljam družega paragrafa določbo, ki prostost domačega žganja od deželne naklade ne omeja na 56 litrov, ampak razširja to prostost nad 56 litrov, tako, da dežela sploh ne obdači domače žgane pijače, slivovka, tropinovec,

žganje iz drož, brinja i. t. d. za domačo porabo. Ta naredba ugaja domačim našim kmetijskim žganjarjam, katere sem proti tujim židovskim izdelkom odločno branil pri vsaki priliki, izrekoma v deželnem in državnem zboru, kar spričujejo stenografični zapisniki in kar mi z mirno vestjo lahko potrdé častiti moji tovariši. S to olajšavo bodedo pogina rešili prevažno naše sadjarstvo in spodbujali obupane naše vinogradnike, lotiti se tega poglavitnega oddelka narodnega gospodarstva, ki bode prekmalu nadomestiti moral umirajoče naše vinske gorice, katerih precejšna večina ne bo nikdar več ozelenela. Kdo bo pač zmagal ogromne troške novega trsnega nasada? kdo tratil denarje za ubogo trto, ki ima brez števila sovražnikov nad zemljo in pod zemljo! proti kateri se je zarotil celo nehvaležen človek, ki v svoji požrešni poželjivosti po hitrem bogastvu ponareja in kvari plemeniti dar božji ter spodriva žlahtno kapljico s strupenim izdelkom! Torej ni čuda, če marsikateri vinograd nikdar več ne bo oživel, ampak svoj prostor umaknil drugim rastlinam, zlasti sadju, katerega nasad moramo pospeševati z vsemi sredstvi, med katere mej drugimi spada odstranitev deželne naklade, kakor nasvetuje § 2. Kar je pri sedanjih okoliščinah bilo mogoče, storil je deželni zbor. Od slavne vlade pa smemo pričakovati vsaj toliko podpore pri izvršitvi državnega žganjarskega zakona, obrtniške postave in državnega zakona 23. junija 1881, da cena na veliko porabo proračunjena fabrikacija spirita popolnem ne spodrine malih naših domačih kotlov za žganje, kjer se je doslej kuhalo zdravo žganje in se pilo za to menj, ker je bilo bolj drago od fabriškega zdravju škodljivega spirita. Državni in kulturni interes zahteva, da se domače zdravo žganje menj obtežuje, kakor z vodo zmešan slabo očiščen židovski spirit, ki je na veliko našo žalost že ostrupil precejšni del našega nekdanj tako krepkega, zdravega naroda. Današnji sklep bode gotovo pripomogel nekoliko zboljšati sedanje silno težavne gospodarske razmere, za kar bodo prizadeti gospodarji tudi hvaležni visokemu deželnemu zboru.

(Občno odobravanje. — Allgemeiner Beifall.)

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich habe mir erlaubt, zum § 2 des Artikel I. einen Abänderungsantrag zu stellen. Der verehrte Herr Berichterstatter hat dem Antrage ein gewisses Entgegenkommen geschenkt und bedauert nur, demselben aus zwei Gründen nicht zustimmen zu können, erstens weil der Ausdruck „selbstgewonnene Früchte“ nach seiner Anschauung den Bedürfnissen vollkommen entspricht, auf welche hinzuweisen ich mir erlaubt habe, und zweitens, weil er befürchtet, daß der Wachholderbranntwein, von welchem in erster Linie die Rede ist, wenn es sich um die Branntweinerzeugung aus Beerenfrüchten handelt, nicht bloß für den Hausbedarf, sondern auch in anderer Weise verwendet werden würde.

Ich glaube in der angenehmen Lage zu sein, beide Bedenken des Herrn Berichterstatters vollkommen widerlegen zu können, und hoffe, daß er, wenn er die Gründe, welche ich gegen seine Auffassung nach beiden Richtungen hin vorzubringen mir erlauben möchte, für genügend erachtet, sich bestimmt fühlen werde, meinem Antrage seine Unterfertigung zu leihen. Der verehrte Herr Berichterstatter hat erklärt, daß der Finanzausschuß unter dem

Ausdrucke „selbstgewonnene Stoffe“ alles dasjenige verstanden hat, was jemand selbst sammelt oder in anderer Weise erwirbt und nicht bloß diejenigen Stoffe, welche „selbsterzeugt“ sind, daß also meine Voraussetzung, als ob die Bezeichnung „selbstgewonnen“ sich bloß auf die auf eigenem Boden erzeugten Stoffe beschränke, mit der Deutung, welche dem Worte im Finanzausschuße gegeben wurde, nicht übereinstimmt. Aus dem slovenischen Texte aber, wo die Bezeichnung „selbstgewonnene Stoffe“ durch „samopridelane tvarine“, also „selbsterzeugte Stoffe“ übersezt wird, geht unzweifelhaft hervor, daß meine Anschauung eine vollkommen richtige ist. Wenn der slovenische Text nur von „samopridelane tvarine“, von „selbsterzeugten Stoffen“ spricht, so ist im deutschen Texte unter den „selbstgewonnenen Stoffen“ offenbar auch nichts anderes zu verstehen, als selbsterzeugte, auf eigenem Grunde und Boden gesammelte Stoffe. Wenn der verehrte Herr Berichterstatter sagen würde, daß es bei allen im § 2 aufgezählten Stoffen und Früchten, als Trebern und Beerenfrüchten, gleichgiltig ist, ob sie auf eigenem Grunde und Boden gesammelt werden oder nicht, so wäre ich damit ganz einverstanden, aber er geht nicht so weit. Ich würde mich seiner Anschauung mit Vergnügen anschließen, wenn er sagen würde, die Branntweinerzeugung zum eigenen Hausbedarfe aus Obst, Beerenfrüchten und Trebern, ob der betreffende Brenner diese Früchte nun selbst sammelt, ob er sie auf eigenem Grunde und Boden gewinnt, oder ob er sie kauft, also auch erwirbt, vorausgesetzt, daß es Landesprodukte sind, soll von der Landesauflage befreit werden. Aber die Bezeichnung „samopridelane tvarine“ „selbsterzeugte Stoffe“, wenn auch im deutschen Texte von „selbstgewonnenen Stoffen“ die Rede ist, kann nicht anders, als in dem von mir angedeuteten beschränkten Sinne aufgefaßt werden. Der verehrte Herr Berichterstatter vertritt dieselben Intentionen, wie ich, nur bin ich der Ansicht, daß die gegenwärtige Stilisirung des § 2 seine Auffassung unmöglich macht und ich hoffe, daß er sich entschließen werde, die Interpretation, welche in der von mir vorgeschlagenen Fassung liegt, Ihrer Annahme zu empfehlen.

Was den zweiten Einwand des Herrn Berichterstatters betrifft, die Befürchtung nämlich, daß durch die von mir in Vorschlag gebrachte Änderung des 1. Satzes des § 2 der aus Wachholderbeeren erzeugte Branntwein auch dem fremden Consum zugeführt werden könnte und der zum Ausschank gelangte Branntwein von der Befreiung der Landesauflage nicht ausgeschlossen wäre, so erlaube ich mir nur den Herrn Berichterstatter auf den darauffolgenden Satz des § 2 aufmerksam zu machen, welcher sich auf alle vorher aufgezählten Stoffe und Früchte implicite, also auch auf die Beerenfrüchte bezieht und lautet:

„Dagegen unterliegt der aus diesen Stoffen erzeugte Branntwein der Landesauflage, sobald derselbe ausgeschänkt oder im Kleinen (d. h. in Mengen von weniger als 1 Hektoliter) verschleift wird.“

Das heißt doch deutlich, der Wachholderbranntwein, welcher ausgeschänkt wird, unterliegt der Landesauflage. Bezüglich des Ausdruckes „selbstgewonnene Stoffe“ also kann ich nicht zugeben, daß die Interpretation des Herrn Berichterstatters richtig sei. Sein zweites Bedenken aber scheint mir durch den zweiten Satz des § 2 vollständig widerlegt zu sein, und da der

verehrte Herr Berichterstatter meiner Forderung zu Gunsten der Wachholderbrennereien von vorneherein sympathisch gegenübersteht, glaube ich, daß er nach dieser meinen Erklärung von seinem Widerstande abstehe werde.

Ich ersuche ihn und Sie, meine Herren, meinem Antrage Ihre Zustimmung zu erteilen; denn, wenn Sie das Gesetz in seiner gegenwärtigen Fassung annehmen, so richten Sie die Wachholderbrennerei, einen im Lande wichtigen Produktionszweig, vollständig zu Grunde. Wollen Sie das nicht, so müssen Sie, wie ich glaube, dem Antrage zustimmen, welchen ich zu stellen mir erlaubt habe.

Poročevalec Šuklje:

Nisem v stanu govoriti nasproti predlogu častitega gospoda predgovornika. Kot poročevalec finančnega odseka, zamogel bi povedati tukaj samo svoje subjektivno mnenje, da kot poročevalec potrebujem torej vender posvetovanje z finančnim odsekom, naj on pove svoje mnenje. Zarad tega nasvetujem, da se v ta namen prekine seja za nekoliko trenutkov, da izvemo mnenje finančnega odseka o danes izročnem predlogu.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se seja prekine za nekaj časa, in da se finančni odsek posvetuje o predlogu gospoda poslanca Schwegelnä. Ker zoper to ni ugovora, prekinem seja.

(Seja prestane ob $\frac{3}{4}$ 1 uri ter se nadaljuje ob 1 uri. — Die Sitzung wird um $\frac{3}{4}$ 1 Uhr unterbrochen und um 1 Uhr wieder aufgenommen.)

Otvorjam zopet seja in prosim gospoda poročevalca, da poroča o sklepu finančnega odseka.

Poročevalec Šuklje:

Finančni odsek se je zjedinił o sledeči tekstaciji, ki ustreza vsem željam, izraženim od raznih strani. § 2. naj se torej glasi po predlogu finančnega odseka tako-le (bere — ließt):

Člen I.

§ 2. zakona z dné 5. avgusta 1887, dež. zak. 24, je v svoji dozdani besedi razveljavljen in namesto njega stopi naslednje določilo:

§ 2.

Oproščeno od plačevanja deželne naklade na porabo žganih opojnih pijač je žganje, narejeno iz naslednjih samopridelanih tvarin, namreč: iz vina, iz drožij, iz tropin in iz sadja, kakor tudi iz jagod vsake vrste, nabranih v domači deželi, v kolikor se isto rabi samo za svojo domačo potrebo. Nasproti pa je iz teh tvarin narejeno žganje podvrženo deželni nakladi, kadar se isto toči ali kadar se prodaja na drobno (t. j. v množinah izpod 1 hektolitra).

Ravno tako nastopi oprostitev od deželne naklade v vseh onih slučajih in pod tistimi uveti in opreznostimi, pod katerimi se dovoljuje davčna oprostitve od državnega potrošnega davka za tisto žganje, katero se rabi za obrtne namene vstevši narejanje

octa (jesiha), za kuho, kurjavo, snažitev in razsvetljavo, za zdravilne in znanstvene namene (§ 6. zakona z dné 20. junija 1888, drž. zak. št. 95).

Artikel I.

§ 2 des Gesetzes vom 5. August 1887, L. G. B. 24, tritt in seiner gegenwärtigen Fassung außer Wirksamkeit und wird ersetzt durch folgende Bestimmung:

§ 2.

Die Befreiung von der Entrichtung der Landesabgabe auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Flüssigkeiten findet statt für den aus nachbenannten selbstgewonnenen Stoffen, als: Wein, Weinlager, Trester und Obst, sowie aus hierlands gesammelten Beerenfrüchten aller Art erzeugten Branntwein, insoferne derselbe nur zum eigenen Hausbedarfe verwendet wird. Dagegen unterliegt der aus diesen Stoffen erzeugte Branntwein der Landesabgabe, sobald derselbe ausgeschänkt oder im Kleinen (d. h. in Mengen von weniger als 1 Hektoliter) verschleift wird.

Desgleichen tritt die Befreiung von der Landesabgabe in allen jenen Fällen und unter denselben Bedingungen und Vorbehalten ein, unter welchen die Steuerfreiheit von der staatlichen Consumabgabe für denjenigen Branntwein gewährt wird, welcher zu gewerblichen Zwecken einschließlich der Essigbereitung, zum Kochen, Heizen, Putzen und zur Beleuchtung, zu Heil- und wissenschaftlichen Zwecken verwendet wird (§ 6 des Gesetzes vom 20. Juni 1888, R. G. B. Nr. 95).

Deželni glavar:

Torej otvarjam še enkrat o sedanjem predlogu finančnega odseka razpravo in vprašam, ali želi kdo besedo k prenaterejenemu predlogu finančnega odseka? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako nihče ne želi besede, sklepam razpravo in prestopimo k glasovanju. Mislim, da ne bode treba znova prečitati ravnokar prečitani predlog finančnega odseka in prosim gospode, ki po novem predlogu finančnega odseka pritrdijo členu I., naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog finančnega odseka je sprejet.

Poročevalec Šuklje:

(Bere člen II., naslov in uvod zakona in predloga finančnega odseka iz priloge 63., ki obveljajo brez debate. — Liest Artikel II, Titel und Eingang des Gesetzes, sowie die beiden Anträge des Finanzausschusses aus Beilage 63, welche ohne Debatte genehmigt werden.)

Nasvetujem tretje branje.

Deželni glavar:

Vprašam, ali ni ugovora, da prestopimo precej v odobrenje tega predloga v celoti, akoravno se je sklenila sprememba?

(Ni ugovora. — Es wird kein Widerspruch erhoben.)

Ker ni ugovora, glasujemo precej v celoti tega zakona. Prosim torej gospode, ki ravnokar v drugem branji šprijetemu zakonu pritrde tudi v celoti, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona, kakor je bil spremenjen po našnjih sklepah, je tudi v celoti sprejet in so s tem tudi rešene peticije št. 8., 9., 27., 58. in 66.

S tem je rešena 11. točka dnevnega reda. Mislim, da ustrezam splošni želji častitih gospodov poslancev, če prestopimo k sklepu seje.

Naznanjam visokemu zboru še, da je ravnokar došla priloga 62. to je: „Poročilo deželnega odbora, s katerim se zopet predložita načrta dveh zakonov in sicer:

I. o napravljanji in vzdrževanji javnih neerarskih cest in potij, in

II. o uvrstitvi deželnih cest“.

Mislim, da ustrezam želji visokega zbora, ako že danes vzamemo to prilogo v prvo branje in predlagam, da se izroči upravnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ker gospodje pritrde temu predlogu, se bode priloga št. 62. izročila upravnemu odseku.

Dalje ponavljam vabilo, ki se je že razdelilo vsim častitim gospodom poslancem, k otvorenju sadne razstave, katero se bode vršilo v četrtek 18. t. m. ob 11. uri dopoldne na starem strelišči.

Naznanjam dalje, da zboruje finančni odsek jutri 17. t. m. ob 9. uri zjutraj.

Gospod načelnik upravnega odseka mi je nāznanil, da se po dogovoru z načelnikom finančnega odseka poročilo o preložitvi ceste čez Bogenšperk izroči upravnemu odseku.

Upravni odsek ima sejo jutri ob 3. uri popoldne.

Zatozirom na to, da se vrši otvorenje sadjarske razstave v četrtek ob 11. uri, predlagam, da se prične prihodnja seja v četrtek 18. t. m. ob 1/2 1 uri.

Ste gospodje s tem predlogom zadovoljni?

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Der Beginn der nächsten Sitzung ist auf Donnerstag 1/2 1 Uhr Nachmittag beantragt worden. Ich glaube, es würde den Wünschen sämtlicher Herren der Beginn der Sitzung um 1/2 2 Uhr besser entsprechen, weil man dann in der Lage wäre, ohne Unterbrechung bis 5 oder 6 Uhr zu arbeiten und vielleicht sämtliche Gegenstände der Tagesordnung zu erledigen.

Ich würde also beantragen, daß die nächste Sitzung auf Donnerstag 1/2 2 Uhr nachmittag anberaumt werde.

Deželni glavar:

Menim, da o tem predlogu ni treba glasovanja in da ustrežem želji vsih častitih gospodov poslancev, če določujem prihodnjo sejo na četrtek ob 1/2 2. uri popoldne.

Prosim pa častite gospode poslance, da se točno zberó, da zamoremo sejo pričeti takoj o določeni uri.

Skleпам sejo. — Ich schließe die Sitzung.

Konec seje ob 1 uri 15 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr 15 Min. nachmittag.

